

## Posudek oponenta práce

Název práce: Konec baráčnictví v době společnosti zážitku?

Autor práce: Bc. Václav Holas

Typ práce: Diplomová práce

Diplomová práce Bc. Václava Holase se zabývá tématem v kontextu českých etnologických věd na první pohled „tradičním“, ale ve skutečnosti – a pro mnohé možná překvapivě – nepříliš hluboce probádaným: baráčnickým „hnutím“. Již samotný výběr výzkumu tohoto unikátního společenství na svébytné hranici mezi sítí komunitních spolků a celozemskou institucí v oblasti folklorismu, vnímám jako velice potřebný a vhodný. Domácí etnologie se v posledních desetiletích totiž zaměřovala spíše na výzkum poválečného a současného „folklorního hnutí“, přičemž baráčnictví zůstávalo relativně na okraji vědeckého zájmu; částečně možná i kvůli komplikované a kontroverzní historii jeho vztahu s „vědeckým národopisem“, který se po svém etablování v podobě univerzitní disciplíny vždy zaštiťoval diskursem autenticity (a proto spíše preferoval „autentičtější“ folklorní skupiny a soubory, často ty z Moravy). Práce je zaměřena jak historicky, tak etnograficky, a v disciplinárním spektru stojí na zajímavém a badatelsky potenciálně velmi plodném pomezí historiografie a moderně chápané evropské etnologie.

Podářená a kvalitně zpracovaná práce je logicky a přehledně strukturována, má jasně stanovený badatelský záměr, vhodně zvolenou metodologii a vychází z více než dostatečného množství pramenů (včetně pramenů archivních) doplněných etnografií (oceňuji, že autor dovedně využil svůj sociální kapitál a dokonce se stal i jedním z baráčníků); jako pozitivum práce hodnotím i její značný, ale zároveň smysluplný rozsah. Z formálního hlediska je práce kvalitní, což je v dnešní době bohužel výjimkou.

K první, historicky laděné části práce, nemám žádné výraznější připomínky (i když by mne možná zajímalo detailnější rozpracování svébytné dynamiky fungování baráčnictví v letech 1945-1989, které bylo plné zajímavých momentů včetně mnohdy značně razantního dialogu se státní mocí); v druhé, nazvané *Baráčníci v době společnosti prožitku*, jsem možná místy částečně postrádal hlubší analytický komentář autora k současné situaci baráčnictví; místy podle mého mínění až příliš přejímá rétoriku svých informátorů na pomezí pouhé reprodukce; tu by ale mohl konfrontovat s jinými zdroji dat, která vypovídají jiným způsobem (činí tak ale jen v některých, spíše výjimečných případech); jindy je zase jeho přínos spíše deskriptivní povahy bez snahy o hlubší interpretaci (např. kapitola *Baráčnictví jako event* pouze popisuje některé aktivity baráčníků, které by ale mohl provozovat kdokoli; čtenáře by spíše zajímalo, jak je v dnešní době performováno samotné baráčnictví). Poněkud nadbytečné a pro současnou etnologii teoreticky částečně mimoběžné mi možná přijmou úvahy o

archetypálním otcovským principu v baráčnickém institutu rychtářství v duchu jungiánské analytické psychologie (s. 59). Tyto drobné výtky ale rozhodně nesnižují celkový přínos jinak velmi kvalitní práce a jsou spíše podnětem k případnému výzkumu na tomto poli. Jako určitou zajímavost na závěr posudku uvádím, že dle autorova výzkumu byl členem baráčnické obce i Jaroslav Balda, člen SPD a jeden z prvních českých občanů odsouzených za teroristický čin; autor sám rozvádí úvahy o dynamice mezi baráčnickými revitalizačními „národnostními“ snahami a potenciální xenofobií.

Zajímavá a velmi dobře zpracovaná diplomová práce Bc. Václava Holase splňuje všechny požadavky kladené na absolventské práce a proti ji doporučuji k obhajobě s navrhovaným hodnocením *velmi dobře až výborně* v závislosti na průběhu obhajoby.

K obhajobě navrhuji případnou diskusi nad následující trojicí otázek:

- 1) Dokázal by autor zasadit baráčnictví ve své prvotní vývojové fázi do širšího kontextu dobových stolních společností a stručně vyjmenovat příčiny, proč se baráčníci stali téměř celozemským (ale nikoli celonárodním) fenoménem? A proč podobné stolní společnosti v českých zemích brzy zanikly, ale třeba v Německu se to nestalo?
- 2) Už od samotného počátku byl v baráčnictví silně přítomný ludický aspekt, tedy hravé performování určité fiktivní časově či prostorově vzdálené reality, odvozené ovšem z „reálných“ vzorů (stejně jako například v pozdějším trampingu, který konstruoval svůj imaginární Divoký Západ z dobové populární kultury). Co mohlo být pro baráčníky oním vzorem předtím, než se propojili s osobnostmi typu Čeněk Zíbrt, tedy dobovými autoritami v oblasti tzv. lidové kultury? Odkud čerpali své představy o idealizované a imaginární „staročeské“ vesnici?
- 3) Tezi o potenciálním zániku baráčnictví kvůli vysokému věku většiny členů prezentovala už v práci citovaná diplomová práce Ivany Helebrantové z roku 1983 a částečně ji vyslovuje i posuzovaná práce. Jak je potom ale možné, že je situace mezi baráčníky podobná i dnes, po více než 25 letech, tedy po čtvrt století? Nějací noví členové se přeci v mezičase rekrutovat museli? Nejedná se spíše o aplikaci nejjednodušejší se nabízející úzké badatelské optiky o údajném zániku určitých fenoménů, která je v určitých případech stereotypně aplikována (nabízí se paralela s tezemi sociálních věd o údajném zániku folkloru, které se stereotypně opakují minimálně od poloviny 19. století), popřípadě o mechanické převzetí rétoriky samotných informátorů?

doc. PhDr. Petr Janeček, Ph.D.

31. 8. 2019